

**Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen
esitykseen Espanjan kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen
eräiden määräysten hyväksymisestä**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 3 päivältä lokakuuta 1986 lähettänyt hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 128 ulkoasiainvaliokuntaan. Eduskunnan päätöksen mukaisesti ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt asiasta sosiaalivaliokunnan lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina toimistopäällikkö Sakari Juuti ulkoasiainministeriöstä, ylitarkastaja Matti Kari sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, professori Mikael Hidén, oikeustieteen lisensiaatti Mauno Lindroos Kansaneläkelaitoksesta ja osastopäällikkö Tapio Karsikas Eläketurvakeskuksesta.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Espanjan kanssa joulukuussa 1985 sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä sopimus, sekä lakiehdotuksen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Sopimuksen tarkoituksena on taata kummankin sopimusvaltion kansalaisille vastavuoroisesti periaatteessa samat sosiaaliturvaedut toisessa sopimusvaltiossa kuin omassa maassa.

Espanjassa asuu noin 4 500 suomalaista. Matkailijoiden määrä on noin 200 000 vuodessa. Suomessa asuu noin 200 espanjalaista. Matkailijoita käy vuosittain joitakin tuhansia. Sopimus parantaisi erityisesti näiden ryhmien sosiaaliturvaa.

Lähtökohtana sopimusneuvotteluissa on ollut, että sopimuksen aiheuttamat taloudelliset edut ja lisäkustannukset tasoittuvat pitkällä aikavälillä sopimusvaltioiden kesken. Vaikka tarkkoja tietoja sopimuksen hyödyistä ja kustannuksista on tässä vaiheessa vaikea esittää, pidetään todennäköisenä, että Suomen saavuttamat edut Espanjassa asuville ja työskenteleville suomalaisille ovat rahallisesti suuremmat kuin päinvastoin. Sopimuksessa on määräksiä matkailijoille ja muille tilapäisesti oleskeleville tarkoitetusta sairaanhoidosta. Tämän hoidon korvaa se maa, missä hoidon

saajat ovat vakuutettuja. Koska suomalaisia matkailijoita on Espanjassa noin 200 000 vuosittain, on ilmeistä, että Espanjassa heille annetusta hoidosta suoritettavat korvaukset muodostuvat Suomelle lisäkustannukseksi. Sen määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Kustannukset korvataan tulo- ja menoarvioon sisältyvistä varoista.

Sopimus, joka on tarkoitus ratifioida mahdollisimman pian, tulee voimaan ratifioimiskirjojen vaihtokuukautta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä. Voimaantulon jälkeen sopimuksen määräyksiä sovelletaan oikeuksiin, jotka ovat olleet kertymässä sen voimaan tullessa, sekä ennen sopimuksen voimaantuloa sattuneen tapahtuman perusteella myönnettäviin muihin etuuksiin kuin kertakaikkisiin korvauksiin. Sopimus ei kuitenkaan perusta oikeutta etuuden saamiseen sopimuksen voimaantuloa edeltävältä ajalta.

Sopimuksen 9 artiklan määräykset merkitsevät valtuutusta norminantoon. Sopimuksen 22 artiklan sairaanhoidon antamista koskevat määräykset, jotka liittyvät kansanterveyslain soveltamisalaan, merkitsevät sellaisten velvoitteiden asettamista kunnille, että niistä on säädettävä lailla. Sopimuksen 37 artiklan määräykset edellyttävät, että sopimuspuolten asianomaiset viranomaiset voivat olla suoraan yhteydessä keskenään suomen ja ruotsin lisäksi myös englannin ja espanjan kielellä. Sopimuksen 1 artiklan määritelmän mukaan asianomaisella viranomaisella tarkoitetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä. Sopimuksen 37 artiklan määräys merkitsee viranomaisen ja virkamiesten kannalta uutta velvollisuutta, joka on ristiriidassa kielilain (148/22) ja valtion virkamieltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (149/22) kanssa. Sopimuksen 41 artikla merkitsee poikkeusta Suomen sisäisestä veroja ja maksuja koskevasta lainsäädännöstä. Sopimuksen 10, 32, 39 ja 43 artiklan määräykset poikkeavat voimassa olevasta sosiaaliturvalainsäädännöstä. Lueteltujen määräysten vuoksi sopimus vaatii näiltä osin eduskunnan suostumuksen.

Saadun selvityksen nojalla ulkoasiainvaliokunta toteaa, että sopimuksen 37 artiklan määräykset ovat Ahvenanmaan maakunnan osalta ristiriidassa Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) 37—39 §:n säännösten kanssa. Ahvenanmaan itsehallintolaista poikkeamiseen valtiosopimuksen hyväksymisen yhteydessä tarvitaan itsehallintolain 44 §:ssä tarkoitettu menettely. Näin ollen sopimuksen voimaan saattaminen Ahvenanmaan maakunnassa edellyttää, että sopimus saatetaan voimaan lailla, joka on säädetty perustuslain säätämisestä määrättyssä järjestyksessä ja joka Ahvenanmaan maakuntapäivien on lisäksi hyväksyttävä.

Hallituksen esityksen, sosiaalivaliokunnan lausunnon ja saamansa selvityksen perusteella ulkoasiainvaliokunta pitää sopimusta tarpeellisena ja

tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten hyväksymistä.

Edellä esitettyyn viitaten ulkoasiainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi ne Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 1985 Suomen tasavallan ja Espanjan välillä sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

Espanjan kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä ja 69 §:n 1 momentissa määrättyllä tavalla, säädetään:

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Liikanen, varapuheenjohtaja Zilliacus, jäsenet Elo, Helminen,

Hetemäki-Olander, Kanerva, Kortessalmi, E. Laine, Puolanne ja Väänänen sekä varajäsenet Hirvelä ja Paasilinna.

EDUSKUNNAN
SOSIAALIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

24 päivänä lokakuuta 1986

Lausunto n:o 8

Ulkoasiainvaliokunnalle

Ulkoasiainvaliokunta on 14 päivänä lokakuuta 1986 pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti sosiaalivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 128 Espanjan kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuuluttavina toimistopäällikkö Sakari Juuti ulkoasiainministeriöstä, ylitarkastaja Matti Kari ja nuorempi hallitussihteeri Anja Kairisalo sosiaali- ja terveysministeriöstä, oikeustieteen lisensiaatti Mauro Lindroos Kansaneläkelaitoksesta ja osastopäällikkö Tapio Karsikas Eläketurvakeskuksesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Suomen ja Espanjan välinen sosiaaliturvasta tehty sopimus hyväksyttäväksi sekä hyväksyttäväksi lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaan saattamisesta. Sopimuksen mukaan kummankin sopimusvaltion kansalaisille taataan vastavuoroisesti periaatteessa samat sosiaaliturvaetuudet toisessa sopimusvaltiossa kuin

omassa maassa. Sopimuksessa määrätään myös periaatteista ja menettelytavoista, joiden mukaisesti toisen valtion kansalaiset ja heidän jälkeensä jääneet omaiset rinnastetaan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien etuuksien osalta toisen valtion vastaaviin henkilöihin. Sopimus koskee lähinnä eläkevakuutusta, sairaus- ja äitiysvakuutusta, työttömyysturvaa, kansaneläkettä, tapaturmavakuutusta ja ammattitauteja, eräitä perhelisiä ja sairaanhoitoa, sosiaalihuoltoa sekä invalidihuoltoa.

Sosiaalivaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä oman toimialansa kannalta. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaalivaliokunta pitää ehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Tästä syystä sosiaalivaliokunta esittää kunnioittavasti lausuntonaan,

että hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset hyväksyttäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen,

Ikonen, Könkkölä, P. Leppänen, Lipponen, Paavilainen, Pesola, Rantanen, Raudaskoski ja Skön sekä varajäsen Törnqvist.

